

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apere Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Influența bisericii asupra statului.

II.

Creștinismul e deci religia omeniei întregi. Dar creștinismul e și religia libertății. S'a discutat mult chestiunea, dacă creștinismul a avut vre-o influență asupra libertății cetățenești, ori nu? După ce însă sub învățătura creștinească: „*îubește pe deaproapele tău, ca pe tine însuși,*” e cu neputință să înțelegem aceea, că avem să rămânem indiferenți în fața tirăniei, care asuprește pe alții, iar religia, care propaga frățietatea și face de datorință fiecăruia observarea aceluiași principii morale, năzuește ca și din partea statului să fie acceptate aceste principii morale: mi se pare cu totul greșită părerea acelor, cari caută să atribuie creștinismului influențe păgubitoare asupra libertății cetățenești. Din contră, în măsura în care s'a întins creștinismul, s'au rupt lanțurile tirăniei, a fost recunoscută demnitatea omului, și cu toate că puterea statului se pot lăuda cu libertatea politică pe care o aveau cetățenii în evul vechiu, totuși creștinismul a îmbunătățit soarta masselor excluse cu desăvârșire dela exercitarea drepturilor politice, și a asigurat pe seama fiecăruia libertatea individuală, măcar și numai în măsură mai restrânsă.

De altcun ori cere să fie părerea noastră în chestia aceasta, și oricât de mult să fim convinși, că teza cunoscută, cumcă orice putere e dela Dumnezeu, și cel ce se împotrivesc puterii, lui Dumnezeu se împotrivesc, a fost folosită mai de multeori pentru întărirea și justificarea tirăniei, se ataca ordinea existentă, și cu cuvintele evangheliei că toți oamenii sunt egali: un lu-

cru e afară de orice îndoială, a-nume, că biserica a reclamat pentru sine totdeauna libertatea cea mai mare, independența cea mai desăvârșită, cu privire la convingerile religioase ale credincioșilor ei.

Dacă considerăm creștinismul de religie a omeniei, cu misiunea de a servi de legătură între toate popoarele cari i se închină, și dacă admitem, că desăvârșita libertate a popoarelor este un rezultat al principiilor fundamentale stabilite din partea religiunii, care stă deasupra puterii bisericești și lumești, adevărat deasupra raporturilor ce există între ele: raporturile de subordonare în cari e adusă în unele state biserica, nu numai că nu întăresc creștinismul, dar reduc în mod esențial influența sa moralizatoare, și astfel au o influență păgubitoare asupra statului însuși.

Dacă sunt principiile fundamentale ale creștinismului cele mai favorabile principii pentru formarea de state solide, e o chestie, pe care unii pot să o tragă la îndoială. Unde religia e restrânsă în cercurile unui singur stat, și credința formează proprietatea unui singur popor, unde e sancționat din partea religiunii principiul fundamental, că dreptul individual e un rezultat al cetățeniei de stat, și că suprema virtute a individului este, a se supune cu totul statului, a-și jertfi interesele și sentimentele sale personale interesului public: natural, că credința aceasta formează mai bun sprijin pe seama statului, decât cea scoasă din învățătura, decăt cea creștinismul a avut destul de lucru cu stabilirea și propagarea principiilor umanitare, și pentru state nu a putut să facă atâta, cât religiunile din evul vechiu. Dar după ce prefacerea principiilor fundamentale ale credinței nu depinde nici odată dela stat, și mai ales acum când delaturile cetățenești trebuie să le considerăm ca rezultate ale noțiunilor

stabilite din partea creștinismului, și după ce statul, dacă are trebuință de sprijin religios nu l poate afla decât numai în creștinism: e evident, că e foarte greșit când sub pretextul unei venerațiuni extraordinare și cu intențiunea de a apăra religiunea, se dă bisericii un rol în stat, cu totul opus celor mai însemnate principii fundamentale ale sale.

Nu acolo e pus creștinismul pe bazele cele mai solide, unde el e încunjurat de cea mai mare splendoare din partea statului, unde se ridică bisericele cele mai mari și mai bogate în ornamentele interne, arătându-i-se cea mai mare venerație din partea statului. Toate acestea pot să dea dovadă despre sentimente creștinești; dar unde sentimentele nu există, nu vor fi provocate prin ele. Puterea creștinismului reșede în sufletul omului! Misiunea sa e aceea, de a face pe fiecare individ *bun și mulțumit*; să îndemne pe cel slab la răbdare, și pe cel tare la înfrânarea morală a puterii sale. Cum să-și poată împlini creștinismul misiunea aceasta acolo, unde puterea de stat l-a luat sub scutul său, și i-a luat independența, făcându-i cu neputință intervenția atunci, când individul se vede neîndreptățit tocmai din partea puterii de stat?

Singurul lucru pe care-l cere creștinismul dela puterea de stat, este deci *libertatea desăvârșită*, libertatea, pe care statul trebuie să o dea fiecărei biserici, căci singura poziție naturală a religiunii în stat este aceea, dacă *puterea lumească și cea bisericească stau cu totul independente una în fața celeilalte*.

Precum încercările bisericii, de a-și subordona sieși statul, nu au dus la bun rezultat, tot așa nu va succeda nici statului, cât există creștinismul, să lege biserica în mod durabil de capriile puterii de stat, chiar și dacă ar întrebuița spre scopul acesta lanțuri de aur.

Pentruca să formeze deci sprijin pe seama statului, *biserica trebuie să fie liberă* căci altcum va exista în stat religie de stat, dar nu va exista creștinismul!

Conced, că o astfel de poziție a bisericii față de stat nu se potrivește cu principiul suveranității poporului, stabilit din partea revoluției franceze. Dar principiile creștinismului încă stau în contrast cu domnia poporului, în înțeles francez, dacă aceasta ar fi să se estindă și asupra chestiilor de conștiință, asupra lucrurilor, cari nu cad în competența statului. De unde urmează, că ar trebui să abandonăm creștinismul, dacă e să facem de nou posibilă domnia exerciată de poporul roman și de împărații romani, căci poziția care a fost dată în Roma religiunii de stat, nu contribuie de loc la întărirea creștinismului...

Nici un stat nu osistă, căruia să nu i se fi îmbiat ocasiunea de a-și estinde puterea de stat, în interesul tuturor; și e greu a lua îndărăt dela stat aceea ce a trecut odată în posesiunea sa. Noțiunea uniformității depline pretinde ca toate să fie conduse din centru, căci aci e garanța conservării ordinii. Dar obicinându-se oamenii cu noțiunea despre atotputernicia statului, chiar și pe lângă cea mai mare insuflețire pentru ideea egalității desăvârșite, se poate întâmpla, ca ei să treacă și peste hotarele pe cari le-a stabilit constituția între stat și părțile sale singuraticice. În urma puterii celei mari pe care o are statul în zilele noastre, și în urma motivelor, cari fac, ca puterea aceasta să iee estensiune tot mai mare, trebuie să presupunem, că puterea de stat caută să cucerească tot mai mult teren, lucru, pe care nu-l putem altcum împedea, decât stabilind bine ceroul, peste care puterea de stat nu poate să treacă, sub ea și fel de împrejurări. Iar cercul acesta nu poate să fie decât *biserica*, fiind că

FOIȘOARĂ.

Legății și inchișitorii papilor din Roma, trimiși în Ungaria și Transilvania,

de Dr. A. Marienescu.

(Urmare.)

„Mai departe am jurat noi (regele) și am promis domnului Legat Filip, a primi și conserva articolii mei în jos scriși, pe cari pentru cultul justiției și unitatea credinței Uzuz și Tolon, principalii cumanilor, au hotărât a-i observa în numele lor și a tuturor cumanilor; și cât se atinge de oficiul nostru crăesc, vom pune toată grija și truda... afară de acestea, acei procuratori ai cumanilor, cu umilită s'au rugat de domnul Legat, ca însuși domnul Legat să se îngrijească de a ordina atari inchișitori vrednici de credință să invireze toate, ca acela care cu atare permisiune a trecut granițele iertate, pedeapsa bisericească de care e demerit a primească dela același bisericești (Filip) și dela biserica sa, și prin noi (regele) să simtă răsunarea temporală. Altcun adeseori numiți procuratori, sub numele de procuratori pentru sine și pentru cumani *renunță și abzie de toate mănăstirile, de biserici și de bunurile mănăstirilor, bisericeștilor și de binele nobililor și al tuturor creștinilor*, ce până aci cu nedreptate le-au ocupat și le țin în posesiune, promițând acei cumani, că sunt gata ca acele toate să le remită și restitue după porunca aceluiaș Legat”. (Hurm. II. p. 421).

După document, regele trece dela păgânătate la credința catolică. Mai în jos se vede, că acei cumani au fost creștini; căci în alte locuri s'a dovedit, că cumani de când s'au mutat din Cumania de pe teritoriul românesc între Dunăre și Tisa, au fost încreștiniți, că pentru aceea au avut mănăstiri și biserici, dar acestea acum au trecut în posesiunea și sub jurisdicțiunea bisericii catolice.

La 1279 papa Nicolae al III-lea dojenește pe Ladislau Cumanul, că nu și-a împlinit jurământul ce l-a depus înaintea lui Filip, episcopul Firman, Legatul scaunului apostolic, — *în privința ereticilor și cumanilor*. (Hurm. I. p. 430).

Papa zice: „Nicolae episcopul, cătră cel mai iubit fiu în Cristos, regele ilustra al Ungariei. Tatăl cel etern al bisericii militante pe fiul său propriu pe Isus Cristos l-a pus de fundament al religiunii, și îndurarea lui Cristos a vrut, ca la regimul acestei biserici pe pontificele roman să-l pună în locul său etc.

Pe Filip fratele nostru, episcopul Firman l-am trimis la tine, ca pe îngerul păcii, căci toate le facem pentru prosperitatea ta. Acelea ce Filip ți le-a spus despre observarea credinței, precum de Filip te-le-a spus despre observarea rînturilor tăi, ca să conservezi libertatea bisericii, aceasta o faci prin scoaterea ereticilor din regatul tău, și aceasta să o faci și în țările supuse ție, căci tu la altar ai jurat, atingând sfintele evanghelii și le-ai promis” (p. 432).

La 1279 papa Nicolae al III-lea invită clerul și poporul Ungariei să dea ajutor Legatului apostolic (Filip), ca religiunea catolică să nu slăbească în Ungaria și pe șismatici să-i alunge afară din țară.

Papa se adresează cătră arhiepiscopi, episcopi, cătră egumeni, priori etc., cu un cuvânt cătră tot clerul catolic. Și le zice: „dati ajutor Legatului nostru glorios, și păfugând pe șismatici, credința noastră și mai glorios să se lățească”. (Hurmuzaki I. p. 435).

La 1280 legatul papei ia jurământul și dela Elisabeta, mama regelui Ladislau Cumanul, că pe *eretici îi va alunga din ținuturile sale*, și ea zice: „Elisabeta, regina mai mare a Ungariei, ducesa de Machon și de Warna, tuturor credincioșilor lui Cristos, cari vor vedea această scrisoare, salute, spre mântuirea tuturor. Spre notița tuturor, prin șirele acestea vom a ajunge, că aceia cari doresc sfânta credință catolică în ducatele de Machon (Makó) și de Warna și în comitatele Posaga (Pozsega) și Wolkon și în celelalte comitate supuse jurisdicțiunii noastre și în alte țări, pe cari ajutându-ne Dzeu în viitor le vom avea, *stricând ereziile și scofând afară, adevărat stricând pe eretici cari năzuesc, ca biserica sfântă în credința ei să o ruineze și spre pagubă a o distruge*... la cercarea și comunicarea domnului părinte al nostru Filip, din mila lui Dzeu episcopul Firman, Legatul scaunului apostolic, literile și decretule date în contra ereticilor și răutatea eretică, ori sub ce nume s'ar afla acelea, aduse prin sfântul scaun apostolic și aprobate sau primite, noi (Elisabeta) le vom observa, și la mandatul sfintei biserici romane le vom face ca să se îplinească din partea supușilor nostri” etc. (Hurm. I. p. 436).

(Va urma).

Admoniare!

Société des Papiers Abadie.

Ivindu-se în timpul din urmă diverse falsificate a marcei tuburilor noastre foarte plăcute și de toți cunoscute

RIZ ABADIE (Riz doré)

rugăm onorata noastră clientelă a fi cu atenție la numele Abadie, de carele falsificatele să știe să fiți precauți la cumpărarea vreunei imitațiuni fără valoare, căci contra acestora vom interveni cu toate mijloacele legale permise! Société des Papiers Abadie. (14) 16—52

care ține mult la îngrijirea sănătoasă a corpului (pielei), în special pentru a înlătura liniștele și a ajunge la o piele fragedă și teint alb, — se spală numai cu

O Damă Săpun din lapte de crin
marca Cal pe băț
de Bergmann și Comp.
Tetschen a/E.

Bucata costă 80 bani, se află de vânzare în toate farmaciile, drogeriile și parfumiile. (32) 38—40

O vai! La tuse, răgușală și mucărie ajută repede și sigur. **Trăiașcă!**

„Pastilele de piept ale lui Egger” au gust bun, și nu influențează asupra apetitului.

Un carton 1 coroață și 2 coroane.
Carton de probă 50 bani.

Deposit general și de expedare:

O să mă înnece această tuse rea! **Farmacia „Reichspalatin”** Budapesta, VI. Váci-körút 17.

Pastilele de piept ale lui Egger m'au scăpat repede!

Se găsește în Sibiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rumlér, Carol Priessel, Au- (372) 6—26 gust Teutsch; în Sebeș la: Wilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmaci.

VASILE BAN

Strada Ocnei 7 * SIBIIU * Strada Faurului 16

în casa sa proprie

„La cizma roșie”

cel mai mare

Depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii de ambele sexe.

Comandele din provincie se execută prompt și cu prețuri moderate, la caz că nu corespund se primesc îndărăt și se schimbă cu altele. (221) 7—

Trimitem ghete de probă și la locuință în orice timp.

A XXIX-a ces. reg. priv. LOTERIE DE CLASĂ

110.000 losuri.

55.000 câștiguri.

Tot al doilea los câștigă.

Câștigul cel mai mare:

1.000,000	200,000	80,000
600,000	100,000	70,000
400,000	90,000	60,000

și așa mai departe.

La clasa I-ă

tragerea în 16 și 17 Noemvrie.

Recomandă și trimite losuri originale cu prețurile oficiale de

los original:	1/8	1/4	1/2	1/1
pentru cor.	150	3—	6—	12—

Colectura principală

JULIUS FRIEDE & Co.

SIBIIU Str. Cîsnădiei 1 BRAȘOV Str. Mănăstirii 23.

Comandele se efectuează în modul cel mai simplu prin mandat poștal! La dorință losurile se expediază și prin rambursă. La cerere checuri poștale, precum și planuri de joc se trimit gratuit și franco. Informațiuni gratuite. (405) 2—4

Banca culturală

instituit de credit și economii = „LUMINA” societate pe acții în Sibiu.

Centrala: Sibiu. Capital social cor. 600,000
Filiale: Mureșorheiu și Turda. Fond de rezervă 15,000
Depuneri 1.250,000

Acoardă împrumuturi:

pe cambii de primă bonitate și pe ipotecă cu 7%
pe cambii și obligații cu cavenți cu 8%

fără nici o proviziune.

Primește depuneri:

cu 4 1/2% cari se pot ridica fără anunț,
cu 5% cari rămân mai mult de 1/2 an la institut, și
cu 5 1/4% dela corporațiuni bisericești și dela 10,000 cor. în sus.

Pentru depuneri plătește institutul darea.

Deponenții externi pot ridica depunerile prin poștă, fără spese și pot face depunerile tot fără spese prin cecuri, cari la cerere le punem la dispoziție.

(416) 2—

Direcțiunea.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (278) 48—52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Această clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomandă pentru facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut, ca și spre turnarea de toate de metal. Prețouranturi ilustrate gratis.

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană:**

- Octavian Goga, Insemnările unui trecător, crâmpeie din sbuciumările dela noi. Prețul 3 cor. în România Lei 3'50, porto 30 fil.
- N. Iorga, Serbările dela Blaj. Insemnătatea lor politică, culturală și literară, à 30 fil., porto 5 fil.
- N. Iorga, Un biruitor, Radu Vodă Șerban, à 50 fil., porto 5 fil.
- N. Iorga, Tulburările bisericesti și politicienilor. O cucerire și articole. Prețul 75 fil., porto 5 fil.
- Al. Ivan Constantinov, Bai Ganciu sau minunate povestiri despre un băgar din zilele noastre. Traducere de St. G. Sèrgent. Prețul 60 fil., porto 10 fil.
- Rudolf von Gottschall, Trădătorul, traducere din limba germană de Alexandru Franzescu. Prețul 30 fil., porto 5 fil.
- Goethe, Hermann și Dorotea traduce în hexametru de Maria Baulescu. Prețul 80 fil., porto 5 fil.

CALENDARUL POPORULUI ROMÂN ANUL VIȘECT-1912 ANUL JUBILAR PREȚUL 40 FILERI

A APARUT CALENDARUL JUBILAR AL POPORULUI ROMÂN

(BUDAPESTA, VII., ISTVÁN-UT 11)

pe anul vișect — Cuprinde pe 216 pagini, format octav mare: peste 100 de articole și articolași literari, economici, beletristici, statistică, glume, caricaturi, între cari cea mai reușită: „Burdea re'ntors la vechia lui lefterie”

125 ilustrațiuni dintre cari 19 tipărite pe hârtie verdină, reprezentând porturi naționale și vederi dela serbările jubiliare din Budapesta. Copertă admirabilă tipărită în trei culori. Desemnat de artistul Ary Murnu din București.

Călăuz în Budapesta. Important pentru oricine (ziua audiențelor), ofițierilor de stat, clinicilor, spitalelor, deputaților români, a funcționarilor români din Ministerii și a românilor din Budapesta în general. Conștientul exact al tuturor advocaților români din Ungaria și o mulțime de lucruri de folos.

Prețul 40 fileri. plus porto 10 fil. Comercianții și vânzătorii primesc 25% rabat. Comenzile să se adreseze la Administrația „Foi Poporului Român”, Budapesta, VII., István-ut 11.

Mult onoratului Public și preestimați Preoți!

Prin prezenta fac cunoscut, că **noutățile în Juvaericele, Oroloage, articoli de aur și argint,** — au sosit; și învit pe această cale la o vizitare a depositului meu! (322) 10—10

O privire a prețurilor mele din vitrine, va convinge pe oricine, că toate sunt foarte ieftine notate!

Cu toată stima:

Iuliu Erős

Deposit de fabrică în Juvaericele, — Oroloage și măfuri de aur și argint. Sibiu, Str. Cîsnădiei 3.

Deschis: Zămis în zile de lucru dimineața dela 7 1/2 până seara la 7 1/2 ore.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public român că cu **1 Septembrie** mi-am strămutat

Atelierul de croitorie

în strada Măcelarilor Nr. 5

vis-a-vis de casa orașului, în apropiere cu *Hotel Bonfert*.

Regia în acest local fiind mai mică, sunt în putința de a lucra mai ieftin, mulțumindu-mă numai cu câștigul ce rezultă din lucru fără a mai computa și procentele obicinuite la stofă. Scopul meu este ca prin lucru solid, ieftin și prompt să-mi câștig o clientelă bună. Deci rog pe toți binevoitorii mei a mă sprijini!

Rog deci onoratul public a mă onora cu prețioasele comande, pe cari le voi executa cu cea mai mare îngrijire și croială modernă.

Onorata preoțime și candidați de preoți rog a mă onora cu comande de reverenți și alte haine necesare.

Reverenți și orname bisericesti. — Prețuri moderate. — Lucru solid. Vă rog încercați și vă veți convinge!

Cu deosebită stimă

Ioan Părău
măstru croitor.

(387) 5-5

Cele mai bune și mai durabile **Roate de tors** se află totdeauna la

George Schuster

tâmplărie de lemn și galanterie cu motor electric în Sibiu, strada Ocnei Nr. 17.

Fiecare roată de tors cumpărată dela mine, e făcută din cel mai bun material uscat, și garantez că funcționează liniștit și fără greș.

Prețul numai 5 coroane

Tot odată îmi iau voia a aduce la cunoștința multstimatului public, că toate lucrările din branșa mea le primesc și le execut în modul cel mai solid prompt și cât se poate de ieftin. (388) 3-3

Noroc colosal:

la Gaedicke.

La tragerea acum încheiată de clasa a VI-a am adus noi premiul cel mare în Sibiu

de 605,000.— cor.

cu Numărul Losului 55503 la plată!

Cu privire la norocul ne mai pomenit cari l-am ajuns cu câștigurile noastre, Vă oferim pentru tragerea

clasei I. în 16 și 17 Noembrie

$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{8}$	losuri
12.—	6.—	3.—	1.50	coroane.

Cassa de bancă Gaedicke
Budapest, Kossuth-Lajos uteza 11.

Comandă.

Pentru I. clasă a Loteriei de clasă ungară priv. vă rog

Los Nr., și planul oficios a mi-le trimite.

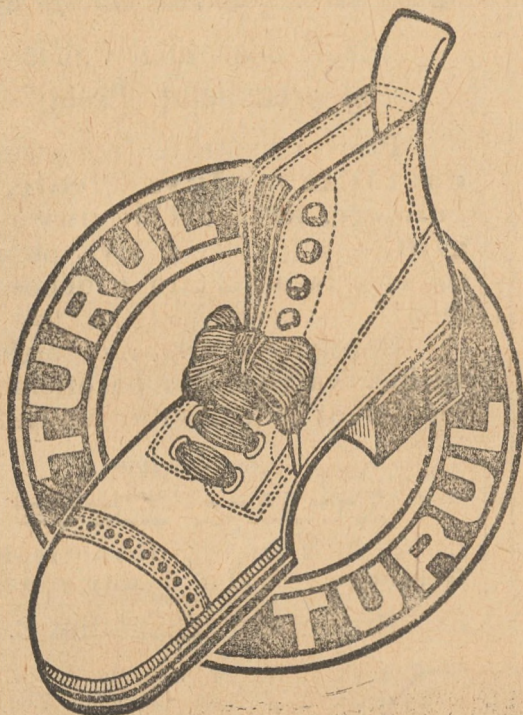
Suma de cor. fil. se binevoii a rambursa Vă trimit prin Mandat } ce nu Vă convine să ștergeți.

Adresa corectă. { Numele, Ocupațiunea
Locuința
Poșta ultimă

Taxa pentru I. clasă este: { Losul: $\frac{1}{1}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{8}$
Coroane: 12.— 6.— 3.— 1.50

(415) 2-2

Requisite de scris se pot procura de la **Librăria arhidiecezană**

GHETELE „TURUL“

în urma superiorității lor au câștigat un renume universal și sunt recunoscute ca fabrica-
..... țione bună pe lângă prețuri neînsemnat de ieftine.

„TURUL“ fabrică de ghete, societate pe acții în Timișoara.

Locul de vânzare:

Sibiu-Nagyszeben, Strada Cisanădiei, Nr. 20.

Cataloage gratis și franco.

Angajați peste 1200 lucrători.

130 filiale în și afară de patrie.

(119) 9-10